

1. Referentie

Referentie	Van Houtte, M. (2003). Reproductietheorieën getoetst. De link tussen SES-compositie van de school en onderwijscultuur van leerkrachten en directie. <i>Mens en Maatschappij</i> , 78, (2), 119-143.
Taal	Nederlands
ISBN	/
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

De vraag hoe socio-economische ongelijkheden op school in stand worden gehouden wordt soms beantwoord door te wijzen naar de attitude van leerkrachten ten opzichte van leerlingen die verschilt naargelang de socio-economische achtergrond van die leerlingen.

In dit artikel wordt een analyse gepresenteerd van data van 3760 leerlingen en 745 leerkrachten en stafmedewerkers in 34 Vlaamse secundaire scholen.

Ten eerste wordt er onderzocht of de stafledencultuur op school is gerelateerd aan de SES-context van de school. Er is speciale aandacht besteed aan de kwantitatieve operationalisatie van de docentencultuur. Daarna wordt aangetoond, door middel van multilevelanalyse, dat de SES-context en de stafledencultuur bepalend zijn voor de faalkans van de individuele leerling, bovenop de persoonlijke competenties van de leerling, zijn socio-economische status en familiestructuur.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Onderwijs
Trefwoorden	Academische doelstellingen, afstromen, cultureel kapitaal, democratisering, leerkrachtencultuur, mixiteit, motivatie, onderwijscultuur, onderwijsniveau, ongelijkheid, organisatieonderzoek, schoolbetrokkenheid van de ouders, reproductie, schoolcontext, schoolcultuur, schoolprestaties, schooltype, socio-economische compositie, studieaspiraties, studieattituden, verwachtingspatroon, waarden

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Mieke Van Houtte Vakgroep Sociologie Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen UGent Korte Meer 5 9000 Gent Tel: 09/ 264 67 96 Fax : 09/ 264 69 75 hilde.vanpeteghem@ugent.be http://www.psw.ugent.be/socio/

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Bestaat er in Vlaanderen een verband tussen de SES-context van de school en de onderwijscultuur van de stafleden? Is deze academische stafledencultuur bepalend voor de slaagkansen van de individuele leerling en verklaart ze het verband tussen de SES-context van de school en de schoolprestaties van de leerlingen?
-----------------	--

	Welke plaats bekleedt de academische stafledencultuur bij de reproductie van sociale ongelijkheid?
Hypothesen	De SES-context van de school is van belang voor de attitudes van de leerlingen en leerkrachten, en de stafledencultuur in een school heeft invloed op slaag/faalkansen van leerlingen.

6. Methode

Onderzoeksmethode	Kwantitatief onderzoek met schriftelijke vragenlijst (gesloten antwoorden)
Onderzochte groep	3760 leerlingen en 745 stafleden Vijfdejaarsleerlingen uit 34 Vlaamse, vrije katholieke scholen, waarvan 15 scholen die louter algemeen secundair onderwijs aanbieden en 19 scholen die louter technisch en beroepssecundair onderwijs inrichten. 745 stafleden: 711 leerkrachten en 34 directieleden De bevraagde leerlingen waren leerlingen die onder het gemiddelde voor hun richting presteren.
Bereik	Regionaal (Oost-en West-Vlaanderen)

7. Resultaten

Academische stafledencultuur	Volgens de internationale literatuur passen leerkrachten hun verwachtingen tov leerlingen aan naargelang hun SES. Dit is ingegeven door wat ze verwachten dat de leerlingen later zullen gaan doen. In scholen met een lage SES-context gaat daardoor veel aandacht naar volgzzaamheid, controle en het gedrag van leerlingen, terwijl in elitescholen de nadruk ligt op leiderschap en academische prestaties. Daarenboven worden zowel de inhoud van de vakken als wijze van lesgeven en de omgang van de leerkrachten met de leerlingen bepaald door de verwachtingen die leerkrachten in hun leerlingen stellen. Er is sprake van een specifieke lerarencultuur. Het verwachtingspatroon van stafleden hangt onvermijdelijk samen met dit stereotype denken en de onderwijsdoelstellingen worden eraan aangepast. Collega-stafleden vormen de noodzakelijke sociale steun bij de creatie van dat specifieke referentiekader. Het feit dat er sprake is van gedeelde meningen en overtuigingen, wettigt het te spreken van een stafledencultuur. Twee facetten van de academische stafledencultuur zijn hier interessant: 1. hoe onderwijsbaar vinden de leerkrachten en directieleden de leerlingen van een specifieke school? 2. in welke mate stellen ze academische doelen voorop, als daar zijn: academische uitmuntendheid, goede werkgewoonten en academische basisvaardigheden. Wat is het verband tussen de SES-context van de school en de academische stafledencultuur? Naarmate de SES-context van de school lager is, worden de leerlingen minder onderwijsbaar gevonden en wordt er minder belang gehecht aan academische doelstellingen. De relatie tussen SES-context en de academische stafledencultuur kan in elk geval niet verklaard worden door gemengdheid. Of de gedeelde denkbelden van de stafleden een accurate weerspiegeling vormen van de werkelijkheid doet er niet toe, feit is dat ze bestaan en de individuele slaagkansen van de leerlingen beïnvloeden. Wat is de rol van de academische stafledencultuur bij de relatie tussen SES-context en slaagkansen? In elk beschouwd jaar (eerste, derde en vierde jaar middelbaar onderwijs) oefenen beide aspecten van de academische stafledencultuur onmiskenbaar een negatief effect uit op de kans te falen. De bevonden onderwijsbaarheid van de leerlingen beïnvloedt hun faalkansen via het belang dat gehecht wordt aan academische doelen.
Slaagkansen	De data laten er geen twijfel over bestaan dat er een sterk effect bestaat tussen de SES-context van de school en de faalkansen van de leerlingen, zelfs na controle voor gemengdheid van de school, subjectiviteit van de deliberatie en individuele determinanten. De door de stafleden vooropgestelde doelen verklaren voor een deel het effect van SES-context, maar tegelijk kan ook worden vastgesteld dat het effect

	van academische doelen zelf zo goed als verdwenen is. Er zijn dus ongetwijfeld bijkomende factoren die verband houden met de SES-context van de school verantwoordelijk voor een deel van het effect van academische doelen op faalkansen. Er is een effect van SES-context en stafmederultuur op faalkansen, los van het schooltype.
Reproductie van sociale ongelijkheid	Naarmate de SES-context van de school lager is, worden de leerlingen minder onderwijsbaar gevonden en wordt er minder belang gehecht aan academische doelstellingen. Dit beïnvloedt de individuele slaagkansen van de leerlingen. Ook wordt aangetoond dat naarmate de leerlingen in de stafmederultuur minder onderwijsbaar bevonden worden en er minder belang gehecht wordt aan academische doelen, hun kans te falen toeneemt, los van hun eigen kenmerken.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Beleidsaanbevelingen

Nee

10. Samenvatting

De vraag hoe socio-economische ongelijkheden op school in stand worden gehouden wordt soms beantwoord door te wijzen naar de attitude van leerkrachten ten opzichte van leerlingen die verschilt naargelang de socio-economische achtergrond van die leerlingen.

In dit artikel wordt een analyse gepresenteerd van data van 3760 leerlingen en 745 leerkrachten en stafmedewerkers in 34 Vlaamse secundaire scholen.

Ten eerste wordt er onderzocht of de stafmederultuur op school is gerelateerd aan de SES-context van de school. Er is speciale aandacht besteed aan de kwantitatieve operationalisatie van de docentencultuur. Daarna wordt aangetoond, door middel van multilevelanalyse, dat de SES-context en de stafmederultuur bepalend zijn voor de faalkansen van de individuele leerling, bovenop de persoonlijke competenties van de leerling, zijn socio-economische status en familiestructuur.

Volgens de internationale literatuur passen leerkrachten hun verwachtingen tov leerlingen aan naargelang hun SES. In scholen met een lage SES-context gaat daardoor veel aandacht naar volgzzaamheid, controle en het gedrag van leerlingen, terwijl in elitescholen de nadruk ligt op leiderschap en academische prestaties. Er is ook sprake van een specifieke lerarencultuur.

De data laten er geen twijfel over bestaan dat er een sterk effect bestaat tussen de SES-context van de school en de faalkansen van de leerlingen, zelfs na controle voor gemengdheid van de school, subjectiviteit van de deliberatie en individuele determinanten. Ook wordt aangetoond dat naarmate de leerlingen in de stafmederultuur minder onderwijsbaar bevonden worden en er minder belang gehecht wordt aan academische doelen, hun kans te falen toeneemt, los van hun eigen kenmerken.